

KÜRESEL, ULUSAL VE YEREL BASINDA HABER FOTOĞRAFI EDITÖRLÜĞÜNE YAKLAŞIM FARKLILIKLARI

Özer KANBUROĞLU*

Some Different Approches to Global National and Local Photojournalism Editing

After the increase of the use of photography in press, there was a need to have a professional expert to organize the relationship between the photojournalist and media. Especially the past 20 years a lot of important newspapers have employed a lot of editors of photojournalism background. The most important principal which the editors buttress is the visual expression of the photograph. The visual presentation of ideas must be simple and concentrated on the subject. Although the amount of photography is fairly high in local and national press the photojournalism editing has not been institutionalized yet. Therefore the ethical and manipulative problems have not been resolved yet.

Key Words : Photojournalism in Press, Photojournalism,
Photography Editing

Haber fotoğrafı kullanımının artmasıyla birlikte, çeken ile ilişkileri düzenleyen, gazeteye basılacak olan fotoğrafın seçimini

*Yrd.Doç.Dr. Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Fotoğraf Bölümü.

yapan, uzman bir kişinin gazetelerde görev yapma gereksinimi ortaya çıktı. Özellikle son 20 yıldır birçok gazete, özellikle haber fotoğrafçılığından gelmiş önemli kişileri bu amaçla istihdam etmeye başladı. Bu kişiler, kadrolarında bulunan haber fotoğrafçılarının kabiliyetlerine göre onları olaylara göndermek ve gelen fotoğrafların içinden olayı en iyi anlatan fotoğrafı gazeteye vermekle görevlendirildiler. “Fotoğraf editörlerinin en önem verdikleri ilkelerin başında, fikirlerin görsel olarak anlatılabilir olması gelir. Fikirlerin görsel sunumu basit, konuyu dağıtmadan ve basit önermelerle gerçekleştirilmelidir. Öz olarak ele alınan basit ve izleyiciyi bilgilendiren bir şekilde fotoğraflandırılmalıdır. Bir konuyu anlatan fotoğraflar, bir hikayenin anlatımı gibi kendi aralarında bir mantık dizgesi içinde ilintilidir. Ve bu hikayenin yapısı, bir ana tema ile ve bu ana temanın etrafında dönen destekleyici unsurlardan oluşur. Konu önermeleri ya da gerçekleştirilen çekimlerde ilgili yayının fotoğraf dili ihmal edilmeksizin, fotoğrafçının kendi yorumu yani özgünlük aranır.”¹

Dışarıdan fotoğraf editörüne sunulan gerçekleştirilmiş ya da tasarlanan projelerde araştırma, yoğun emek, özen, zaman, sabır, çarpıcı olma gibi değişkenlerin başarıyla bir araya getirilmiş olması istenir. Yine dışarıdan sunulan projelerin ya da konu teliflerinin öncelikle kısa da olsa yazılı olarak sunumu fotoğrafçıdan istenir. Malum söz uçar, yazı kalır.

Dünya Basınında Fotoğraf Editörlüğüne Yaklaşımı

Haber fotoğrafının kitle iletişiminde önem kazanması öncelikle uluslararası basında fotoğraf editörleri büyük önem kazanmaya

başlamıştı. Fotoğrafçıları belirli görevlere gönderen, ve istediği fotoğrafın detaylarını bildiren ve onlardan sadece fotoğraf değil bir hikayeyle geri dönmelerini isteyen kişilerdi editörler. Bir anlamda, fotoğrafların sıralanması ve kullanımı, fotoğrafların kendisi kadar önem kazanmaya başlamıştı. “Edit etmek, kelime anlamıyla “yayına hazır hale getirmek” ise, fotoğraf editörü, “fotoğrafları gerekli araştırma ve incelemeden geçirip, onu yayına hazırlayan kişi” olmalıdır. Ancak, fotoğraf editörü gerekli bilgi ve eğitime sahip olmalı, bilimsel kriterlerden yola çıkmalı, büyük dayanağı göstergebilim olmalıdır. Ve günümüzün önemli hastalığı olan popülizmden arınmak ve ona karşı çıkmak anlamında da, seçim yapacağı fotoğraflarda objektif olmalıdır. Aynı zamanda bu, yeni insanlara ifade ve gelişme alanları açacak ve piyasa iş anlayışını da kıracaktır.” 2

Fotoğraf ajanslarında her türlü yayın organından, reklam ajanslarına değin geniş yelpaze hizmet veren fotoğraf editörleri, ajans politikalarına göre üretilen ve ajansa satılan fotoğrafları, müşterilerine sunan donanımlı personeldir. Ajans politikaları deyimine kasıca değinmek gerekirse, geçmişin önemli görsel mirası üzerinde oturan Magnum gibi felsefi Ajanslarla, Black Star gibi giderek ağırlığını ticari konulara kaydıran ajansların farklılığına dikkat edilmelidir. “Fotoğraf ajanslarının editörleri, konu bazında talep edilen fotoğrafların üretilmesinde, siparişinde, üretilmişse satılmasında en doğru noktalara, en hızlı sürede ulaşan ve ömrü ışıklı masa ile telefon arasında geçen, ileri derecede gözlük takan kişidir. Aynı zamanda bu kişiler rutin işlerinin yanı sıra diğer yandan dünyanın dört bir yanında yayınlanan periyodiklerin takibi ve

rakiplerin ne yaptığı konusunda kendilerini ağır baskı altında hissederler. İş almak için kendilerini ısrarla takip eden fotoğrafçıların, takibinden kurtulup ara sıra yemeğe çıktıkları düşünülürse de sosyal yaşama hiç zaman ayıramazlar. Bürolarında yaşarlar ve pazar günleri aniden çıkan işler nedeniyle buluşulamayan eski eş ya da eşlerinden olan çocuklarının telefonlarının ardı arkası kesilmez!.” 3

Bir fotoğraf editörünün evrensel olabilmesi için fotoğraf dışında farklı konularda da bilgi sahibi olması gerekir. Fotoğraf editörleri sanat tarihi, antropoloji, yakın tarih, arkeoloji gibi konularda bir ya da birden fazla uzmanlıkları sahip olmaları onların fotoğraf seçiciliğinde belli bir kalite artışına katkıda bulunacaklardır. “Uluslararası basında ki fotoğraf editörleri sık sık üniversitelere akademik toplantıları çağrılmalarının yanı sıra düzenli workshop’larla (seminer) mesleki bilgilerini, talep edenlere paylaştıkları gibi bilgi edineceklerine inandıkları toplantı ve seminerlere aktif izleyici olarak katılıp kendilerini geliştirirler.” 4 Bugün uluslararası basında yayın yapan birçok gazete ve dergi, kadrosundaki fotoğraf editörleri ile, konuyu en iyi anlatan, doğru fotoğrafları seçerek gazetede ki fotoğrafların yayınlanmasını sağlamaktadır. Uluslararası basında görev alan fotoğraf editörleri farklı kaynaklardan gelen üç kaynaktan fotoğraf gelir. “Birincisi staff photographer olarak anılan yayın organının kendi fotoğrafçılarından, ikinci kaynak olarak freelance photographer olarak anılan serbest ve konu ya da iş bazında çalışan fotoğrafçılarından, üçüncü olarak da fotoğraf ajanslarından. Elinde bu farklı kaynaklar ve limitli olan bir bütçe bulunduran söz konusu

yayınların fotoğraf editörleri konulara göre fotoğrafçı seçimi yaparlar. Fotoğraf editörleri kadrosundaki fotoğrafçıların ve sektörde çalışan serbest fotoğrafçıların ve sektörde çalışan serbest fotoğrafçıların, kuvvetli ve zayıf yanlarını iyi bilir, söz konusu işe giden fotoğrafçıdan tek tek fotoğraflardan oluşan bir seri "seri" ile değil, hikayeyi tümüyle anlatabilen bir seri iş'le geri dönmesi beklenir. Şartlar uygunsa, iş dönüşü fotoğraf editörü ve fotoğrafçı buluşarak, konuya ilişkin en doğru fotoğrafları seçmek için saydamlar, kontakt baskılar ya da bilgisayar üzerinde fotoğrafları inceleyip seçimlerini yaparlar. Eğer fotoğrafçı görevde ise kendisi iletişim araçları ile temas kurularak görüş ve önerilerinin alınmasına özen gösterilir." 5

Tablo 1 : Uluslararası basında fotoğraf editörleri

Gazete Ad	Fotoğraf Editörlü	Fotoğraf Editörsüz
Financial Times	-	X
Le Monde	-	X
The Independent	X	-
The Wall Street Journal	X	-
Frankfurter Allgemeine	X	-
Herald Tribune	X	-
Süddeutsche Zeitung	X	-
The Guardian	X	-

Uluslararası basında çıkan gazeteler incelediğimde çoğunlukla haber fotoğrafı editörü kullandıklarını görmekteyiz. Künyelerini incelediğimizde ise, bizim basınımızdan çok farklı olarak bu görevde bulunan uzmanlarına burada yer verdiklerini saptamaktayız. Haberin görsel kanıtını oluşturan fotoğraflara verilen önemin en büyük kanıtı olarak gösterebileceğimiz bu durum, hem haber fotoğrafında manipülasyon sorununu, hem de haber fotoğrafında imza sorununun asgariye indirmektedir. Zaten uluslararası basında incelemeye aldığımız 10 gazetede, yukarıda belirttiğimiz manipülasyon ve imza sorunu en asgari düzeydedir.

Ulusal Basında Fotoğraf Editörlüğüne Yaklaşım

Türkiye’de ciddi bir fotoğraf editörü sorunu ile karşı karşıya olduğumuzdan söz edilebilir. Bugün Türk basınında fotoğraf editörlüğü adı altında görev yapan bir uzmanın görev almadığı acı bir gerçektir. “Ülkemizde fotoğraf editörlüğünden son on yıldır sıkça söz edilmesine rağmen, halen pek çok yaygın kuruluşunda hayata geçirilmiyor, Öte yandan mevcutlar içinde birçok aksallık yaşayan uygulama biçimi, fotoğraf editörlüğü tanımına pek uymuyor.” 6 Gazetelerin her gün yayınlanan “gazetenin künyesi”nin yazıldığı köşeye baktığımızda hiçbirinde “editör” tanımını görmemekteyiz. “Günlük gazetelerde yazıya/habere, yazı işlerine ve sorumlularına karşı gösterilen ilgi fotoğrafa karşı gösterilmemiştir. Tam tersine bundan yaklaşık on sene önce Gazeteci Metin Münir’in hazırladığı “Güneş Gazetesi Haber ve Fotoğraf Kılavuzu”na baktığımızda fotoğraf editörlüğünün tanımlandığını ve yerinin ise gazetenin Genel Yayın Yönetmeni ve Yazı İşleri Müdürü’nün sonra Haber Müdürü ile aynı sırada olduğunu görürüz. Yine aynı kılavuz, bize fotoğraf

editörünün, gazetenin en önemli görevlerinden biri olduğunu ve editörün en önemli görevlerinden birini ise fotoğraf seçiciliğini olduğunu söylemektedir. Geçen zaman fotoğraf editörünün, gazetenin en önemli görevlerinden biri olduğunu ve editörün en önemli görevlerinden birini ise resim seçiciliğini olduğunu söylemektedir. Geçen zaman fotoğraf editörlüğünün kurumsallaşmadığını göstermektedir.” 7

“Yayın kuruluşları görsel malzemedен yeterince faydalanıp, dergi gazete gibi yayın organlarında zorunlu olarak fotoğraf kullanırken, künyelerinde fotoğraf editörlüğünün adının bile geçmemesi oldukça şaşırtıcıdır. Birileri bu işe taliptir, bir şekilde seçim yapıyordur ama, bu konuda ne kadar yetkin oldukları ve ortaya konan işler tartışma konusudur. Diğer önemli tartışma konusu ise mutfaklarında böyle özerk bir alanın veya bölümün olmamasıdır. Her türlü görsel malzemedен sorumlu, bu konuda eğitilmiş bir birikimin, kısaca fotoğraf editörlüğünün var olması dünya standartlarında bir yayın anlayışı ve uygulaması için mutlak gereklidir. Kaldı ki görüntü, her ne kadar bilim ve estetikten uzak, rastgele tüketilip kirliliğe dönüştürülse de, çağımız görüntü çağıdır. Ve çağa, doğru ve iyi işler bırakmamak o işin uzmanlarınca sağlanacaktır.” 8

İLETİŞİM FAKÜLTESİ DERGİSİ/Küresel, Ulusal ve Yerel Basında Haber Fotoğrafi Editörlüğüne Yaklaşım Farklılıkları

Gazete Adı	Fotoğraf Editörlü	Fotoğraf Editörsüz
Milliyet	-	X
Cumhuriyet	-	X
Hürriyet	-	X
Sabah	-	X
Akşam	-	X
Radikal	-	X
Türkiye	-	X
Zaman	-	X
Dünya	-	X
Türkish Daily News	-	X
Finansal Forum	-	X
Star	-	X

Tablo 2 : Ulusal basındaki gazetelerdeki fotoğraf editörleri

Tablolara baktığımızda, ülkemizde yayınlanan gazetelerde henüz fotoğraf editörlüğü müessesinin işlemediği görülmektedir. Olayın daha da acı tarafı, haber fotoğraflarını seçen kişilerin bu meslekte uzmanlığı olmayan grafiker, sayfa sekreteri ya da yazı işleri müdürlüğüne bırakılmış olmasıdır. Diğer dikkat çeken nokta ise, ülkemizde yayınlanan gerek ulusal ve yerel gazetelerin haber fotoğrafından yararlanma oranlarının, uluslararası basına göre daha fazla olmasına rağmen yukarıda anlattığımız gerçeklerin

varolmasıdır. Türkiye’de genel olarak pratikten yani haber fotoğrafçılığında gelmiş insanlar fotoğraf editörü olarak atanıyor. Fakat bu konuda yeterli kurumsallaşma, fotoğraf editörlüğü eğitimi ve birikimi zayıf. Türkiye’de iyi şeyler yapan haber fotoğrafçıları var ancak onları değerlendirebilecek, yönlendirebilecek, motive edecek kurumlaşma yok. Dünyada belki de fotoğrafı en bol kullanan gazete ve dergi bizde. Ama ne yazık ki, fotoğrafı estetik ve anlatımcı boyutuyla kullanamıyoruz. Bizde fotoğraf editörlüğü daha çok, yapılan iş fotoğrafların ayıklanması ve yazı işlerine sunulması. Örneğin bir mitingden 30 tane fotoğraf seçilip yazı işlerine sunuluyor. Sayfaya girecek fotoğraf konusunda fotoğraf editörünün tercihi sorulmuyor. Bunun tam uygulanamamasının nedeni Türkiye’de her konuda olduğu gibi çoğu zaman sorumluluktan uzak ciddiyetsiz çalışmalar çoğunlukta olmasıdır. Fotoğraf editörlüğü ve haber fotoğrafçılığında yine bir başka sorun da muhabir ve haber fotoğrafçısı ayrımının yapılmaması. Her eline makineyi alan fotoğraf çekmek çok kolay bir işmiş gibi fotoğraf çektiğini sanıyor. Özellikle bir takım gazete ve dergilerde yönetici konumundaki kişiler gittikleri seyahatlerde çektikleri hatıra fotoğraflarıyla gazete ve dergileri süslüyorlar.

Yerel Basında Fotoğraf Editörlüğüne Yaklaşım

Haber fotoğrafında bir çok ulusal ve uluslararası gazeteden daha fazla yer ayıran yerel gazeteler de maalesef fotoğraf editörü kullanmamaktadır. Bu kapsamında incelediğimiz 2’si Almanya’dan olmak üzere toplam 19 yerel gazetenin hiç birinde fotoğraf editörü bulunmamaktadır.

Bunun en büyük sebebi doğal olarak bütçelerinin darlığına bağlanabilir. Haberleri anlaşılabilir bir gazetenin yaşamını sürdürebilmesinde ki birinci şart yayınladığı haberin doğruluğudur. Ama bunu tamamlayıcı öge, o haberin doğruluğu ve içeriği hakkında en iyi bilgiyi veren doğru seçilmiş ve kadrajlanmış fotoğraftır. Bugün ulusal, uluslararası ve yerel gazetelerin künyelerine baktığımızda, bir çoğunda künyede hiçbir şekilde fotoğraf editörü ünvanına rastlanmamaktadır.

Bu da haber fotoğrafından bu kadar çok yararlanan bir ortamda, sıra onu kontrol etmeye geldiğinde, çok basit görerek onu herhangi bir kontrol mekanizmasından geçirmeden kullandığını göstermektedir. Kontrolsüz kullandıkları haber malzemesinin yayın organlarındaki oranının % 4 ile % 39 oranında olduğu düşünülürse, durumun ne kadar hassas olduğu rahatlıkla anlaşılabilir. Bu nedenle, gazetelerin künyelerinde yer almasa dahi, bünyelerinde fotoğraftan gelme ya da haber fotoğrafçılığında tecrübeye sahip uzman birini bu görev için istihdam etmek zorundadır. Böylece gerek etik, gerek imza gerekse manipülasyon gibi basında haber fotoğrafı bünyesinde gerçekleşen sorunlar minimuma inecektir.

*İLETİŞİM FAKÜLTESİ DERGİSİ/Küresel, Ulusal ve Yerel Basında Haber Fotoğrafı
Editörlüğüne Yaklaşım Farklılıkları*

Gazete adı	Fotoğraf Editörlü	Fotoğraf Editörsüz
Gazete Kadıköy	-	X
Yeni Meram	-	X
Merhaba	-	X
Çerkezköy Gazetesi	-	X
Üsküdar Gazetesi	-	X
Aksaray haber	-	X
Aksaray Gündem	-	X
Yeni Aksaray	-	X
Halk	-	X
Bursa Hakimiyet	-	X
TZ	-	X
Thuringer Alligemme	-	X
Olay	-	X
Antakya	-	X
Hatay	-	X
Özyurt	-	X
Görüş	-	X
Sonsöz	-	X
Sarp Kafkas Haber	-	X

Tablo 3 : Yerel gazetelerin fotoğraf

Kaynakça

- (1) Haluk Çobanoğlu “Türkiye’de Bir Fotoğraf Editörü Vardı da Biz mi Yedik ?” İfsak (İstanbul Fotoğraf ve Sinema Derneği) Dergisi Sayı 131 s. 11
- (2) Engin Kaban “Fotoğraf Editörlüğü” İfsak (İstanbul Fotoğraf ve Sinema Derneği) Dergisi Sayı 131 s. 12
- (3) Haluk Çobanoğlu “Türkiye’de Bir Fotoğraf Editörü Vardı da Biz mi Yedik ?” İfsak (İstanbul Fotoğraf ve Sinema Derneği) Dergisi Sayı 131 s. 11
- (4) a.g.e. s. 11
- (5) a.g.e s. 11
- (6) Ayhan Aydın “Basında Fotoğraf Kullanımı” İfsak (İstanbul Fotoğraf ve Sinema Derneği) Dergisi Sayı 131 s. 9
- (7) Engin Kaban”Fotoğraf Editörlüğü” İfsak (İstanbul Fotoğraf ve Sinema Derneği) Dergisi Sayı 131 s. 12
- (8) a.g.e. s. 12